

ทางออกของการจดทะเบียนรับรองบุตร กรณีที่สามารถหาไม่อาจให้ความยินยอมได้

พรเทพ ทวีภาคธน

ผู้บริหารสำนักทรัพยากรบุคคล

บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

บุตร ที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดา อาจมีได้ทั้งในกรณีที่ชายหญิงสมรสกันตามกฎหมาย และเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายตั้งแต่เกิดหรือกรณีที่ชายหญิงมิได้สมรสกันตามกฎหมาย และเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายภายหลังการเกิด แยกได้เป็นสองกรณีในที่นี่จะกล่าวเฉพาะกรณีที่สอง เด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายภายหลังการเกิดแล้ว จะอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1547 บัญญัติว่า “เด็กเกิดจากบิดามารดาที่ไม่ได้สมรสกัน จะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลังหรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร” การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1548 วรรคหนึ่งว่า “บิดาจะจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็ก และมารดาเด็ก”

ดังนั้นการจดทะเบียนรับรองเด็กเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดาจะต้องได้รับความยินยอมของเด็ก และมารดาเด็ก แต่ถ้าเด็ก และมารดาเด็กไม่ได้มาให้ความยินยอม กฎหมายได้บัญญัติไว้ในวรรคสองว่า “ในกรณีที่เด็ก และมารดาเด็กไม่ได้มาให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียน ให้นายทะเบียนแจ้งการขอจดทะเบียนของบิดาไปยังเด็ก และมารดาเด็ก ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านหรือไม่ให้ความยินยอมภายในหกสิบวันนับแต่การแจ้งนั้น

ถึงเด็กหรือมารดาเด็กให้สันนิษฐานว่าเด็กหรือมารดาเด็กไม่ให้ความยินยอม ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กอยู่นอกประเทศไทยให้ขยายเวลานั้นเป็นหนึ่งร้อยแปดสิบวัน” ดังนั้น ในกรณีที่เด็ก และมารดาเด็กไม่มาให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียน นายทะเบียนมีหน้าที่แจ้งให้เด็ก และมารดาเด็กไปให้ทราบว่าบิดาร้องขอจดทะเบียนรับรองเด็กเป็นบุตร และถ้าเด็กหรือมารดาเด็กไม่มาคัดค้านหรือไม่ให้ความยินยอมภายในหกสิบวันนับแต่การแจ้งให้สันนิษฐานว่าเด็กหรือมารดาเด็กไม่ได้ให้ความยินยอม แต่ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กอยู่นอกประเทศไทย ให้ขยายเวลาจากหกสิบวันเป็นหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ถ้าพ้นเวลาแล้วถือว่าไม่ให้ความยินยอม บิดาจะมาจดทะเบียนรับรองเด็กเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของตนไม่ได้

เมื่อเด็กหรือมารดาเด็กไม่ให้ความยินยอมหรือคัดค้านว่าผู้ขอจดทะเบียนไม่ใช่บิดา การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรจะต้องมีคำพิพากษาของศาลเป็นผู้วินิจฉัย การที่เด็ก และมารดาเด็กให้ความยินยอมนั้น ถ้าเด็กไม่อยู่ในฐานะจะให้ความยินยอมได้ เช่น เด็กมีอายุเพียง 1 ปี ซึ่งไม่อาจให้ความยินยอมได้เพราะเด็กไร้เดียงสาบิดาอาจจะจดทะเบียนรับรองเด็กเป็นบุตรได้ โดยได้รับความยินยอมจากมารดาเด็กเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว แต่ถ้าเด็กไร้เดียงสา มารดาถึงความตาย บิดาจะจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรจะทำได้หรือไม่ ในเรื่องนี้

ตามมาตรา 1548 วรรคสาม ได้บัญญัติว่า “ในกรณีเด็กหรือมารดาเด็กคัดค้านว่าผู้จดทะเบียนมิใช่บิดาหรือมิให้ความยินยอมหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล” ดังนั้น ในปัจจุบันนี้ถ้าเด็กไม่อาจให้ความยินยอมได้เพราะไร้เดียงสา และมารดาเด็กถึงแก่ความตายไปแล้ว บิดาก็ไม่อาจจดทะเบียนได้โดยพลการ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล ซึ่งศาลในที่นี้คือศาลเยาวชน และครอบครัว ดังนั้น การจดทะเบียนรับรองเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาลที่ได้พิพากษาให้บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้ จึงจะจดทะเบียนได้ตั้งแต่วันที่ บัญญัติว่า “เมื่อศาลได้พิพากษาให้บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้ และบิดาได้นำคำพิพากษาไปขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนให้นายทะเบียนดำเนินการให้”

เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2473/2545 ศาลฎีกาแผนกคดีเยาวชน และครอบครัวตรวจวินิจฉัยว่า นางดวงมรรดาของจำเลยตำรวจไชยณรงค์ และจำเลยตำรวจไชยณรงค์เป็นผู้เป็นบุตรถึงแก่ความตายแล้ว กรณีจึงเป็นเรื่องที่บุคคล ทั้งสองไม่อาจให้ความยินยอมในการที่ผู้ร้องขอจดทะเบียนรับจำเลยตำรวจไชยณรงค์เป็นบุตร ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1548 วรรคสาม ผู้ร้องไม่อาจกระทำได้โดยวิธีอื่นนอกจากดำเนินการทางศาล ในเมื่อบุคคลที่จะต้องให้ความยินยอมในการจดทะเบียนดังกล่าวไม่มีผู้ใดยังมีชีวิตอยู่เช่นนี้ ผู้ร้องก็ชอบที่จะใช้สิทธิทางศาลเพื่อให้พิพากษาว่าจำเลยตำรวจไชยณรงค์เป็นบุตร อุทธรณ์ของผู้ร้องฟังขึ้น พิพากษาให้ยกคำสั่งของศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นรับคำร้องขอแล้วดำเนินการต่อไปตามรูปคดี

เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1177/2540 ป.พ.พ. มาตรา 1548 วรรคแรก บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายไว้ว่า บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็ก และมารดาเด็ก ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นใหม่ ตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. (ฉบับที่ 10) พ.ศ.2533 มาตรา 32 โดยข้อความเดิมได้บัญญัติถึงการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายจะกระทำได้ต่อเมื่อเด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านว่าผู้จดทะเบียนมิใช่บิดาเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นใหม่ประสงค์วางหลักเกณฑ์ไว้เข้มงวดกว่าเดิมว่า การที่บิดาจะจดทะเบียนบุตรนอกกฎหมายให้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย จะกระทำต่อเมื่อทั้งเด็กและมารดาเด็กให้ความยินยอม มิใช่เพียงแต่เด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านว่าผู้จดทะเบียนมิใช่บิดาตั้งบัญญัติไว้เดิม

นอกจากนี้ ป.พ.พ. มาตรา 1548 ได้บัญญัติถึงทางแก้ไขในกรณีที่เด็กไม่อาจให้ความยินยอมได้ไว้ในวรรคสาม และวรรคสี่ โดยวรรคสามว่า “ในกรณีที่เด็กหรือมารดาเด็กคัดค้านว่าผู้จดทะเบียนมิใช่บิดา หรือมิให้ความยินยอม หรือไม่อาจให้ความยินยอมได้การจ

ทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล” และวรรคสี่ว่า “เมื่อศาลได้พิพากษาให้บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้ และบิดาได้นำคำพิพากษาไปขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนให้” อันเป็นข้อสนับสนุนให้เห็นชัดเจนว่า ตามมาตรา 1548 วรรคแรก ประสงค์ให้เด็กเป็นผู้ให้ความยินยอมเป็นการเฉพาะตัว จึงได้บัญญัติทางแก้ไขในกรณีเด็กไม่อาจให้ความยินยอมได้ดังกล่าวมาแล้ว โจทก์ที่ 2 ซึ่งแม่เป็นมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองของโจทก์ที่ 3 จึงไม่อาจให้ความยินยอมแทนโจทก์ที่ 3 ได้ เพราะไม่มีกฎหมายบทใดบัญญัติให้โจทก์ที่ 2 ทำการแทนโจทก์ที่ 3 ในกรณีดังกล่าวได้ ดังนั้น กรณีที่โจทก์ที่ 3 ต้องให้ความยินยอมในการที่โจทก์ที่ 1 จะจดทะเบียนโจทก์ที่ 3 เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 1548 วรรคแรก จึงเป็นกรณีที่โจทก์ที่ 3 ต้องกระทำด้วยตนเอง

บทสรุปสังคาย การจดทะเบียนรับรองบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดาภายหลังการเกิด มีปัญหาพบบ่อยมาก ในเรื่องของ การให้ความยินยอมตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมจากเด็ก และมารดาของเด็กทั้งสองฝ่าย ปัญหาที่พบบ่อยคือ มารดาของเด็กมักจะมิให้ความยินยอม จะด้วยอารมณ์โกรธหรืออะไรก็ตามในความรู้สึกที่ไม่ดีต่อบิดา หรือกรณีที่มารดาได้เสียชีวิตไปก่อนแล้ว เมื่อเงื่อนไขไม่ครบจะมีปัญหาในการจดทะเบียนทันที ทางแก้ไขของกฎหมายจึงได้บัญญัติในวรรคสาม จึงต้องร้องขอต่อศาลให้มีคำพิพากษาออกมาเพื่อให้ไปดำเนินการขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนต่อไป